

Vihreiden valtuustoryhmän aloite selvityksen tekemisestä Vihreä Kemi -ajattelun toteutumisesta eri toimialoilla

Kaupunginvaltuusto 03.02.2025 § 8

Valtuutettu Tuula Mäkinen esitti seuraavan aloitteen:

Aloite: Esitämme, että tehdään selvitys siitä, kuinka kaupungin toimialat ovat toteuttaneet kaupunkistrategian mukaista Vihreä Kemi -ajattelua ja -toimintatapaa kaikessa toiminnassaan sekä noudattaneet kaupungin ympäristöpolitiikkaa sekä ympäristölainsäädäntöä niin valtakunnan kuin EU:n tasolla.

On tullut ilmi, että kaupunki on valmistellut riittämättömällä tarkkuudella Satamakankaan kaava-aluetta ja alueen poikkeuksellisia luontoarvoja ei ole kartoitettu eikä huomioitu riittävän perusteellisesti. Kyseessä on äärimmäisen uhanalainen luontotyyppi, vastaavia vanhoja ranta-aarnioita ei juurikaan enää ole. Uhattuna ei ole pelkästään yksittäiset erittäin uhanalaiset lajit, vaan koko metsätyyppi on hyvin ainutlaatuinen ja harvinainen. Alue kärsii mittaamatonta vahinkoa pelkästään harvennushakkuista, joihin Kemi on ryhtynyt ilman asianmukaista selvitystyötä. Myös alueelle kaavailtu asuinalue on toteutuessaan korjaamaton mainehaitta Kemille, joka ratsastaa Vihreä Kemi – brändillä.

On syytä selvittää, onko ympäristötoimiala toiminut vastoin kaupungin virallista Vihreä Kemi -ajattelua ja laiminlyönyt veloitteensa kaupungin virallisen ympäristöpolitiikkaan liittyen. Olemme kirjanneet, että kaikessa Kemin kaupungin suunnittelussa, toiminnassa ja päätöksenteossa huomoidaan ympäristövaikutukset. Satamakankaan laajat hakkuut ovat myös selkeästi sen hengen vastaisia, mikä kaupunginvaltuusto on aiheesta linjannut joulukuussa 2024.

Seuraavassa lainaukset kaupunkistrategiasta:

Vihreä Kemi

Viherä Kemi -ajattelua ja -toimintatapaa jatketaan ja laajennetaan läpivientipohdinnoilla taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyysnäkökulmista. Vihreä ja kestävä Kemi juurrutetaan niin henkilökunnalle, päätöksentekoon, kaupunkilaisille, lapsille, yrittäjille, yhdistyksille kuin matkailijoillekin. Vastuullisella toiminnalla taklataan ilmastomuutosta.

Ympäristöpolitiikka – Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 27.8.20218

Ympäristöpolitiikka on osa Kemin kaupungin ympäristöjärjestelmää ja strategiaa. Ympäristöpolitiikalla ohjataan ympäristön tilasta huolehtimista. Tavoitteena on lisätä Kemin kaupungin kaikkien työntekijöiden, asukkaiden, yritysten, järjestöjen ja muiden sidosryhmien tietämystä ympäristövaikutteista ja saada ympäristömyönteinen asenne osaksi kaikkea toimintaa.

*Kemin kaupunki sitoutuu ympäristön pilaantumisen ehkäisyyn, jatkuvaan ympäristönsuojelutason parantamiseen, lainsäädännön sekä muiden ympäristövelvoitteidensa täyttämiseen. **Kaikessa Kemin kaupungin suunnittelussa, toiminnassa ja päätöksenteossa huomioidaan ympäristövaikutukset.** Vastuu ympäristöasioiden huomioon ottamisesta osana työtehtäviä ja päätöksentekoa kuuluu kaikille Kemin kaupungin*

työntekijöille ja luottamushenkilöille. Kaupungin ympäristöpolitiikka ohjaa myös tytäryhtiöiden, palveluntuottajien ja muiden sidosryhmien toimintaa.

Ympäristöpolitiikka hyväksytään kaupunginvaltuustossa. Ympäristöpolitiikan toteuttaminen sisällytetään kaupungin talousarviosuunnitteluun ja vuosittaisiin käyttösuunnitelmiin ja ohjelmiin. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista seurataan vastuualueittain ja niistä raportoidaan kaupunginvaltuustolle tilinpäätöksen yhteydessä.

Kaupunkistrategian ja yhteisten pelisääntöjen noudattaminen on virkamiesten velvollisuus. Näiden linjausten laiminlyönti on kaupungin edun vastaista. Näemme, että on syytä tehdä laajempi selvitys ja todentaa millä tavoin ympäristöasiat on todellisuudessa huomioitu kaikkien toimialojen toiminnassa.

Päätös Aloite lähetettiin kaupunginhallitukselle tarvittavia toimenpiteitä varten.

Kaupunginhallitus 24.02.2025 § 75

Esittelijä Kaupunginjohtaja Matti Ruotsalainen

Päätösehdotus Kaupunginhallitus toteaa, että aloitteessa esille tuotu Satamankankaan kaava on valmisteltu lain edellyttämällä tavalla ja sen valmistelussa on tehty tarvittavat ympäristöselvitykset sekä kuulemiset. Kaupunginhallitus pyytää kaavoitusviranomaiselta tiiviin selostuksen kaavavalmistelun eri vaiheista, koska kaavoitusprosessin kulkua ja eri vaiheita on syytä avata valtuustolle.

Lisäksi kaupunginhallitus pyytää toimialoilta tiiviin luettelon niistä toimista, joilla kaupunki on viime vuosina edistänyt kestävän kehityksen tavoitteita kaupunkistrategian mukaisesti.

Päätös Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.

Kaupunginhallitus 14.04.2025 § 146 97/11.00.02/2025

Valmistelu

Valtuutettu Tuula Mäkinen esitti kaupunginvaltuustossa 03.02.2025 § 8 aloitteen, että tehdään selvitys siitä, kuinka kaupungin toimialat ovat toteuttaneet kaupunkistrategian mukaista Vihreä Kemi -ajattelua ja -toimintatapaa kaikessa toiminnassaan sekä noudattaneet kaupungin ympäristöpolitiikkaa sekä ympäristölainsäädäntöä niin valtakunnan kuin EU:n tasolla.

Valtuutettu Mäkisen aloitteessa esille tuoma väite Satamakankaan alueen riittämättömästä valmistelusta on epämääräinen ja valtuutettu ei tuo väitteensä tueksi mitään konkreettista puutetta valmistelun osalta. Kaavavalmistelu on tehty säädösten mukaisesti ja prosessin aikana on

huomioitu annettu palaute ja kaavaa on muokattu saadun palautteen mukaan, Kaavan valmistelussa on otettu huomioon alueen inventoidut luontoarvot.

Koska aloitteeseen sisältyy puutteellista ymmärrystä kaavoitusprosessin laajuudesta ja vuorovaikutteisuudesta on syytä avata prosessia hiukan tarkemmin, jotta ilmeisiltä väärinymmärryksiltä vältetään jatkossa.

1. Satamankankaan kaavaproessin vaiheet tiivistettynä

Asemakaava on tullut vireille kaupunginhallituksen 22.11.2021 § 409.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 8.1.2024 alkaen.

Asemakaavan valmisteluaineisto ja kaavaluonnokset on ollut nähtävillä 8.1.- 8.2.2024 ja siitä saatiin lausunnot Lapin ELY-keskukselta, Lapin pelastuslaitokselta, Kemin Energia ja Vesi Oy:ltä, Digita Oy:ltä ja Tornionlaakson museolta (saapui myöhässä, mutta huomioitiin tarvittavilta osin). Lisäksi aineistosta saatiin kolme mielipidettä ja elinkeinopalveluiden laatimaan kyselyyn 256 vastausta.

Elinvoimalautakunta päätti kokouksessaan 21.2.2024 § 17 jatkaa kaavan valmistelua kaavaluonnos VE2:n pohjalta. Päätos perustui kuntalaisille suunnatun kyselyn tuloksiin, jossa vaihtoehto 2 sai selkeästi enemmistön kannatuksen. Kaavaa valmisteltiin ehdotusvaiheeseen.

Asemakaavatarkastajien kokous pidettiin 1.6.2024, jonka myötä tehtiin teknisiä tarkistuksia kaavakarttaan.

Kaavaehdotus vietiin lautakunnan hyväksyttäväksi 12.6.2024 § 45. Kokouksessa äänestettiin juoksuhautojen ja tuliaseman suojelumerkinnän poistamisesta ja merkintä päädyttiin poistamaan. Muutoin lautakunta hyväksyi esitetyn valmisteluaineiston, lausuntoihin ja mielipiteisiin esitetyt vastineet ja päätti asettaa asemakaavaehdotuksen nähtäville.

Kaupunginjohtaja päätti käyttää lautakunnan päätökseen otto-oikeutta (Kemin kaupunki hallintosäännön 29 § 8. kohta) ja tuoda asian uudelleen kaupunginhallituksen käsittelyyn. Kaupunginhallitus päätti 2.9.2024 § 256 palauttaa kaavan esityksessä olevalla tavalla uudelleen valmisteluun.

Asemakaavatarkastajien kokous uudesta kaavaehdotuksesta pidettiin 16.9.2024, jonka myötä tehtiin teknisiä tarkistuksia kaavakarttaan. Asemakaavan ehdotusaineisto asetettiin julkisesti nähtäville 9.10.- 8.11.2024 (MRA 27 §) ja lausunnot saatiin Lapin ELY-keskukselta, Lapin pelastuslaitokselta, Kemin Energia ja Vesi Oy:ltä, Tornionlaakson museolta ja Simon kunnalta. Muistutuksia saatiin kaksi. Lapin ELY-keskus että Tornionlaakson museo pitivät alueelle sijoittuvan 2. maailmansodan aikaista puolustusasemaa koskevaa kokonaisuutta kaava-aineistossa puutteellisena, jonka myötä kohteen suojelemisesta käytiin keskustelua elinvoimalautakunnan kokouksessa 20.11.2024 ja perustelut suojelematta jättämisestä täydennettiin kaavaselostukseen.

Kaava valmisteltiin hyväksyttäväksi pienin teknisin korjauksin lausuntojen myötä.

Elinvoimalautakunta hyväksyi kaavaehdotuksen 20.11.2024 § 87.

Kaupunginhallitus hyväksyi kaavaehdotuksen 2.12.2024 § 374.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi asemakaavan 9.12.2024 § 110.

Kaavaa varten laaditut luontoon liittyvät selvitykset:

-Satamankankaan kasvillisuuskartoitus ja elinympäristöjen rajausta, Piritta Peurasaari FM, biologi, 27.8.2023

Selvityksessä on tutkittu alueen luontotyytit sekä tehty kasvillisuuskartoitus uhanalaisten lajien varalta. Lapin ELY-keskus on lausunut kaavan valmisteluaineiston kuulemisen yhteydessä luontoselvityksestä seuraavaa (löytyy selostuksen liitteestä 3):

”Lausuttavassa aineistossa on esitetty kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys. Sen katsotaan olevan riittävä antamaan luotettavan kuvan kaavoitettavan alueen kasvillisuudesta ja luontotyypeistä.”

-Ruijanesikkojen inventointi kaupungin omana työnä, Peter Brusila, Tuula Hurtig ja Melina Halme, 20.6.2022

Ruijanesikkoa ei aiemmin tehdyn inventoinnin vuoksi inventoitu luontoselvityksen yhteydessä. Karttarajauksia, inventointityön kuvailua ja vaikutusten arviointia tarkennettiin Lapin ELY-keskuksen lausuntojen perusteella kaavatyön aikana.

-Linnustoselvitys, Meri-Lapin lintutieteellinen yhdistys Xenus ry, 12.8.2024

Lapin ELY-keskus lausui linnustoselvityksestä ehdotusvaiheessa seuraavaa:

”Kaavoituksen yhteydessä laadittu pesimälinnustoselvitys on riittävällä tavalla toteutettu. ELY-keskus pitää vähäisenä puutteena pistelaskentapaikkojen sijoittumisen puuttumista kaava-asiakirjoista, mutta katsoo, ettei se muutoin hyvin esitettyjen laskentatietojen ohella ole merkittävä puute.”

-Uhanalaisen perhoslajin selvitys alueelta Lapin ELY-keskuksen toimesta, Albus Luontopalvelut Oy, 22.10.2023

Lajia ei selvityksessä havaittu, vaikka alueella oli lajille sopivaa elinympäristöä. Tunnistettujen potentiaaliset elinympäristöt osoitettiin rakentamiselle eikä ELY-keskus ottanut asiaan kantaa.

-Em. lisäksi kaavatyössä on käytetty erilaisia viranomaisportaaleja kuten Laji.fi.

Yleisesti luontoympäristöön liittyvää vaikutusten arviointia tarkennettiin kaavatyön aikana Lapin ELY-keskuksen lausuntojen pohjalta.

Vaikutusten arviointi:

Kaavatyön tulee perustua riittävään vaikutusten arviointiin, joka perustuu lainsäädäntöön. Kuntien yleis- ja asemakaavoitusta valvoo ELY-keskus, joka tämän myötä myös varmistaa, että kaavaprosessi etenee oikealla tavalla riittävät vaikutusten arvioinnit mukaan lukien. Kaavaprosessin aikana vaikutusten arviointia tarkennettiin tarvittavilta osin sekä laadittiin tarvittavat selvitykset alueesta viranomaisten lausuntojen pohjalta. Lapin ELY-keskuksen lausunnot vastineineen löytyvät kaavaselostuksen liitteistä. Näistä asiakirjoista selviää tarkemmin Lapin ELY-keskuksen lausunnot,

kaavaprosessin aikana huomatu puutteet ja miten puutteet on korjattu tai huomioitu.

Em. selvitysten ja vaikutusten arvioinnin myötä kaavassa huomioitiin rakennettavien alueiden laajuus ja sijainti jättäen niiden ulkopuolelle luonnon kannalta tärkeimmät kohteet , kuten esimerkiksi luo-merkinnällä osoitettu selvityksissä arvokkaaksi tunnistettu metsä- ja suokokonaisuus. Kaavoitus huomauttaa, että maankäytön suunnittelu on usein kompromisseja ja tavoitteet sekä lopulliset ratkaisut kaavoitukselle linjaa päätöksenteko.

Ilmastonmuutoksen sopeutumistoimia kaavoituksessa

Kaupunkirakenteeseen liittyvät linjaukset kuten kaavoitettavien alueiden sijainnit suhteessa olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen sekä yleisellä tasolla edistettävien kaavojen tavoitteet päättää kaupunginhallitus.

Virkamiestasolla kestävä kehitys voi tarkemmin huomioida erinäisin kaavamääräyksin (osa pakollisia, kuten esim. tulvavaaran huomioiminen):

Tulvavaara:

Kemin rannikkoalue on merkittävä merivesitulvariskialue. Kaavoissa tämä otetaan huomioon määrittämällä rakentamisen alaisen maanpinnan korkeusaseman ja alimman rakentamiskorkeuden.

Esimerkkinääräys (Satamankankaan asemakaava):

"TULVAVAARAN HUOMIOIMINEN

Katu ja korttelialueiden rakennusalan maanpinnan tulee olla tai se tulee korottaa vähintään korkeustasoon +2.7 m (N2000). Kaikki kastumiselle arat rakenteet on sijoitettava tason +2.7 m (N2000) yläpuolelle. Mikäli kaavan hyväksymisen jälkeen esiintyy merivesitulva, joka aiheuttaa suuremman vedenkorkeuden kuin kaavassa on määritetty alimmaksi rakentamiskorkeudeksi, tulee esiintyneen tulvan korkeus ottaa määrääväksi korkeudeksi kaava-alueen rakentamiskorkeuksia määrittäessä."

Hulevedet:

Lisäksi lisääntyvien rankkasateiden myötä hulevesien hallintaan liittyvien asioiden osalta kaavoissa käytetään erillisiä hulevesimääräyksiä.

Esim. Satamankangas:

"Rakennuslupa-asiakirjoihin tulee sisältyä hulevesisuunnitelma. Tonteilla suositellaan imeyttämään tai viivyttämään hulevesiä."

Esim. keskusta-alueet:

"Tontilla tulee varautua imeyttämään tai viivyttämään hulevesiä. Rakennuslupa-asiakirjoihin tulee sisältyä hulevesisuunnitelma (mukaan lukien kattovedet)."

Istutukset:

Lisäksi osassa kaavoja on käytetty lisäksi seuraavaa määräystä:

"Rakennusluvan yhteydessä on esitettävä koko korttelia koskeva pihajärjestely- ja istutussuunnitelma, jossa istutusten riittävä määrä tulee arvioida. Suunnitelma on toteutettava rakentamisen yhteydessä."

Nyt kun tulee voimaan ennallistamisasetus ja kaupunkien viherpeittoisuutta (xxxx tulee säilyttää ja jatkossa lisätä, tämän kaltaisia vehreyteen liittyvien suunnitelmien (ja kaavamääräysten) painoarvo nousee.

Erityisesti julkisivuihin liittyen:

Harkinnan mukaan (lähinnä merituulelle alttiissa sijainneissa) käytetään myös seuraavaa tai seuraavan kaltaista määräystä:

"Rakennusten ja piharakennelmien toteutuksessa on huomioitava rakennuspaikasta ja sään ääri-ilmiöistä johtuvat erityisolosuhteet. Rakennuslupa-asiakirjoihin tulee sisältyä rakennusvalvonta- viranomaisen hyväksymä perusteltu selvitys rakennusten ja rakenteiden turvallisuudesta."

Vaikutusten arviointi:

Kaavatyön tulee perustua riittävään vaikutusten arviointiin, joka perustuu lainsäädäntöön. Kuntien yleis- ja asemakaavoitusta valvoo ELY-keskus, joka tämän myötä myös varmistaa, että kaavaprosessi etenee oikealla tavalla riittävät vaikutusten arvioinnit mukaan lukien. Kaavaprosessin aikana vaikutusten arviointia tarkennettiin tarvittavilta osin sekä laadittiin tarvittavat selvitykset alueesta viranomaisten lausuntojen pohjalta. Lapin ELY-keskuksen lausunnot vastineineen löytyvät kaavaselostuksen liitteistä. Näistä asiakirjoista selviää tarkemmin Lapin ELY-keskuksen lausunnot, kaavaprosessin aikana huomatu puutteet ja miten puutteet on korjattu tai huomioitu.

Em. selvitysten ja vaikutusten arvioinnin myötä kaavassa huomioitiin rakennettavien alueiden laajuus ja sijainti jättäen niiden ulkopuolelle luonnon kannalta tärkeimmät kohteet kuten esimerkiksi luo-merkinnällä osoitettu selvityksissä arvokkaaksi tunnistettu metsä- ja suokokonaisuus. Kaavoitus huomauttaa, että maankäytön suunnittelu on usein kompromisseja ja tavoitteet sekä lopulliset ratkaisut kaavoitukselle linjaa päätöksenteko.

Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisesta kaavoituksessa laajemmin:

Jokaisessa kaavassa huomioidaan kunkin alueen erityispiirteet (esim. sijoittuminen pohjavesialueelle), arvioidaan vaikutukset luonnonympäristöön, laaditaan tarvittavilta osin luontoselvityksiä tai muita aiheeseen liittyviä selvityksiä kuten vaikkapa hulevesiselvityksiä ja osoitetaan tarvittavilta osin luonnon kannalta merkittävät alueet esimerkiksi suojelumerkinnöin.

Kaupunkirakenteeseen liittyvät linjaukset, kuten kaavoitettavien alueiden sijainnit suhteessa olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen sekä yleisellä tasolla edistettävien kaavojen tavoitteet päättää kaupunginhallitus.

Ympäristöministeriön mukaan rakentaminen ja rakennukset tuottavat noin kolmanneksen Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. (Ympäristöministeriö www-sivut: <<https://ym.fi/vahahiilinen-rakentaminen>>. Viitattu 18.3.2025) Kokonaispäästöjen vähentämisessä on kiinnitettävä huomiota

rakennuksen koko elinkaaren aikaisiin päästöihin. Tärkeässä roolissa päästöjen kannalta on myös eheä yhdyskuntarakenne, joka tukee toimivan ja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisen kokonaisympäristön muodostamisen mm. luomalla edellytyksiä liikenteen päästöjen vähentämiselle.

Kunnan kaavoitusta ohjaa alueidenkäyttölain ohella suunnittelujärjestelmään sisältyvät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joiden tehtävänä on muun muassa "auttaa saavuttamaan maankäyttö- ja rakennuslain ja alueidenkäytön suunnittelun tavoitteet, joista tärkeimmät ovat hyvä elinympäristö ja kestävä kehitys." (Ympäristöhallinnon verkkopalvelu [www-sivut: https://www.ymparisto.fi/fi/rakennettu-ymparisto/kaavoitus-ja-alueidenkaytto/valtakunnalliset-alueidenkayttotavoitteet](https://www.ymparisto.fi/fi/rakennettu-ymparisto/kaavoitus-ja-alueidenkaytto/valtakunnalliset-alueidenkayttotavoitteet) Viitattu 18.3.2025)

Istutukset:

Istutuksista voidaan määrätä osoittamalla istutettavia alueita tai puurivejä, jotka tulee säilyttää tai toteuttaa rakentamisen yhteydessä.

Mansikkakanpuiston hidaskadun osalta määrättiin seuraavaa:

- "Hidaskatu tulee toteuttaa siten, että ympäristön viihtyisyys ja virkistysarvo eivät vaarannu. Hidaskatua rajaava hyväkuntoinen puusto tulee säilyttää."

Satamankankaan kaavassa alueen säilymistä metsäisenä on ohjattu sekä kaavamääräyksiin että rakentamistapaohjeiden myötä:

- "Sp-alue tulee säilyttää puustoisena. Tarvittaessa alueelle tulee istuttaa suojaavaa puustoa".
- "Alueen yleisilme on säilytettävä puustoisena, jotta voidaan taata viihtyisä rakentamisen miljö ja samalla kompensoidaan tonttien rakentamisen myötä vähenevää luonnonympäristöä."
- "Yleiset alueet tulee jättää luonnontilaisiksi niiltä osin kuin se on mahdollista. Alueen puustoa voidaan harventaa, mutta hyväkuntoista puustoa tulee säilyttää niin, että alueen luonne säilyisi puustoisena. Tarvittaessa puistoalueita tulee täydentää istutuksin."
- "Yleisillä alueilla katualueen ja tonttien välissä tulee olla suojapuustoa. Tarvittaessa voidaan käyttää ympäristöön sopivia lisäistutuksia."
- "Eteläisessä osassa kulkeva metsäpolku tulee pyrkiä säilyttämään nykyisellään niiltä osin kuin se on mahdollista."
- "Rakennusluvan yhteydessä tontin käytöstä tulee esittää maisemointisuunnitelma (joko asemapiirroksessa tai erillisessä pihasuunnitelmassa) ja leikkauspiirustus."

Nauskan jatkeen kaavassa tavoitteena oli mahdollistaa metsäinen asuinalue. Kaavassa ja rakentamistapaohjeissa on määrätty seuraavaa:

- "Istutettava alue, jolla nykyinen hyväkuntoinen kasvillisuus säilytetään ja sitä täydennetään ympäristöönsä sopivilla lisäistutuksilla. Olevaa säilyttämiskelpoista puustoa ei saa vahingoittaa eikä kaataa."
- "Katualueiden puistosaarekkeet jätetään luonnontilaisiksi. Hyväkuntoinen puusto säilytetään. Tarvittaessa puistoalueita tulee täydentää istutuksin."
- "Kaavaan osoitetut istutettavat alueet tulee toteuttaa. Istutettavien alueiden tarkoituksena on taata viihtyisä rakentamisen miljö"

metsäisen alueen keskellä. Samalla pyritään kompensoimaan tonttien rakentumisen myötä vähenevää luonnonympäristöä.”

- ”Istutettavilla alueilla on säilytettävä hyväkuntoinen olemassa oleva puusto ja alueita täydennetään ympäristöönsä sopivilla lisäistutuksilla. Lisäistutuksina voi käyttää metsäiseen ympäristöön sopivia puolikorkeita tai korkeita istutuksia kuten esim. erilaisia havupuita, tuijia, tyrnipensaita ja pihlajia. Lisäksi maisemointiin voidaan käyttää esim. kiviä ja kunttaa. Myös tontin muilta osin on suositeltavaa säilyttää metsäistä ympäristöä.”

Hotelli Toivolan asemakaavassa sekä Etelärantakatu 5:n kaavaehdotuksessa on määrätty seuraavaa:

- ”Rakennusluvan yhteydessä on esitettävä koko korttelia koskeva pihajärjestely- ja istutussuunnitelma, jossa istutusten riittävä määrä tulee arvioida. Suunnitelma on toteutettava rakentamisen yhteydessä.”

Bilteman kaavassa määrättiin seuraavaa:

- ”Alueelle osoitetut istutettavat puurivit tulee toteuttaa rajaamaan ja jäsentelemään muutoin avointa aluetta.”
- ”Korttelin 2108 tonttien 9 ja 10 välinen ajoyhteys tulee reunustaa puuistutuksin. Puut voidaan tarvittaessa istuttaa pysäköintisaarekkeisiin.”
- ”Kortteleiden rakentamattomasta alueesta tarvittavat ajo- ja kulkutiet sekä autopaikat voidaan päällystää. Muu osa pihasta on pidettävä istutettavana alueena.”

Yleisesti on paikasta riippumatta käytetty seuraavaa kaavamääräystä:

- ”Rakentamatta jäävät korttelialueen osat, joita ei käytetä ajoteinä eikä pysäköintiin, on hoidettava puistomaisessa kunnossa.”

Ennallistamisasetuksen voimaantulemisen jälkeen kaupunkien viherpeittoisuutta tulee säilyttää ja jatkossa lisätä, minkä myötä vehreyteen liittyvien suunnitelmien ja kaavamääräysten painoarvo nousee.

Erityisesti julkisivuihin liittyen:

Harkinnan mukaan (lähinnä merituulelle alttiissa sijainneissa) käytetään myös seuraavaa tai seuraavan kaltaista määräystä:

- ”Rakennusten ja piharakennelmien toteutuksessa on huomioitava rakennuspaikasta ja sään ääri-ilmiöistä johtuvat erityisolosuhteet. Rakennuslupa-asiakirjoihin tulee sisältyä rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä perusteltu selvitys rakennusten ja rakenteiden turvallisuudesta.”

Uusiutuva energia:

Sauvosaaren urheilupuiston kaavan rakentamistapaohjeissa on määrätty seuraavaa:

- Kortteli 177: ”Rakennusmateriaalina suositetaan puuta ja rakennuksen energiatehokkuutta parantavia ratkaisuja (esim. aurinkopaneelit ja -keräimet)”.

Tyttölyseon kaavaehdotuksessa on määrätty seuraavaa:

- "Rakennusten ja piharakennelmien materiaalivalinnoissa on kiinnitettävä huomiota rakenteiden ja julkisivumateriaalien vähähiilisyyteen ja hiilensidontakykyyn."
- "Uusiutuvan energian hyödyntämiseen tarkoitetut laitteet tulee suunnitella osana rakennusten tai piharakennelmien arkkitehtuuria."

Uusiutuvan energian huomioiminen kaavatyössä on vasta nousemassa enemmän esille, joten sen huomioiminen on toistaiseksi ollut melko vähäistä. Tähän liittyen myös ilmastovaikutusten arvioinnin tarve on noussut vasta viime vuonna ensimmäistä kertaa esille kaavatöissä.

Rakentamistapaohjeet:

Kaavassa voidaan määrätä noudattamaan erillisiä rakentamistapaohjeita, joissa rakentamista ja alueidenkäyttöä ohjataan vielä tarkemmin.

Muuta:

Kaavoissa huomioidaan myös muita lakien edellyttämiä seikkoja kuten esimerkiksi sähköautopaikkojen osoittaminen

2. VihreäKemi tavoitteita toteuttava toiminta

Aloitteessa pyydetään selvittämään onko ympäristötoimiala toiminut vastoin VihreäKemi ajattelua ja laiminlyönyt velvoitteensa kaupungin virallisen ympäristöpolitiikkaan liittyen. Aloitteessa ei kuitenkaan tuoda esille mitään yksityiskohtia mitä asiassa tulisi selvittää tai missä mahdollisia puutteita olisi ollut.

Aloitteessa todetaan myös, että Satamakankaan alue kärsisi mittaamatonta vahinkoa pelkästään harvennushakkuista, joihin Kemi on ryhtynyt ilman asianmukaista selvitystyötä.

Ympäristötoimiala hoitaa metsiä hyväksytyn metsäsuunnitelman mukaisesti. Puiden kaatoa tehdään pääsääntöisesti maltillisilla harvennushakkuilla, joita on yleensä 1-4 kohdetta vuodessa ja usein hakkuukohde jakaantuu useammalle vuodelle.

Satamankankaan metsänhoitohakkuilla ei ollut mitään tekemistä puheena olevan Satamankankaan asemakaavahankkeen kanssa, vaan tästä oli sovittu jo aikaisemmin ja hakkuualueet sijaitsivat uuden asemakaavan tonttialueiden ulkopuolella. Hakkuuprosessi menee siten, että hakkuuoikeus myönnetään metsäyrittäjälle, joka huolehtii tarvittavista ilmoituksista viranomaisille ja vastaa hakkuiden toteuttamisesta lakien ja ohjeistuksien mukaisesti. Metsäkeskus valvoo ja vastaa metsälain valvonnasta, luonnonsuojelulain ja vesilain valvonnasta huolehtii alueelliset Ely-Keskukset.

Mikäli hakkuualueella (hakkuukuvio) ilmenee esimerkiksi uhanalaisia lajiesiintymiä, niin Metsäkeskus välittää tiedon maanomistajalle, metsänkäyttöilmoituksen laatijalle ja alueelliselle Ely-Keskukselle. Satamankankaan hakkuiden osaltakin on noudatettu edellä kuvattua prosessia ja hakkuuoikeuden haltija jätti tiettyjä metsäkuvioita hakkaamatta juuri Ely-Keskuksen ohjeistuksen mukaisesti.

Aloitteessa esille nostettuja VihreäKemi kaupunkistrategian tavoitteita ja hyväksyttyä ympäristöpolitiikkaa noudatetaan ja toteutetaan jokapäiväisessä työssä tekemällä pieniä valintoja arjen työssä sekä

saattamalla VihreäKemi tavoitteet mukaan suurempien investointien tai hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen.

Usein unohtuu, että Kemin kaupunki on ollut Suomessa ensimmäisiä kuntia, jotka ovat omalla toiminnallaan ja investoinneillaan edistäneet Vihreää siirtymää. Kemin ensimmäinen ja yksi koko Suomen ensimmäisistä tuulivoimaloista rakennettiin vuonna 1993 Ajoksen saareen. Se oli yksi kolmesta 300 kilowatin tehoisesta voimalasta. Useat valtuutetut osoittivat edelläkävijyyttä ja osallistuivat voimaloiden rahoitukseen ostamalla osakkeita tuulivoimapuistosta. Rakennetut voimalat toimivat tärkeinä referensseinä tutkijoille, jotka kartuttivat tuulivoimatietoaan muun muassa jäätävien olosuhteiden osalta tarkkailemalla rakennettujen tuulivoimaloiden tuotantoa ja toimintaa.

Kemi konsernissa on vihreää siirtymää toteutettu viime vuosina mm. CO₂ vapaalla kaukolämmön tuotannolla ja on syytä tiedostaa, että Kemissä ei ole kivihiltä käytetty kaukolämmön tuotannossa koskaan ja kaupunki lämpiää merkittävällä tavalla myös MetsäGroupin tehtaalta ostettavalla vihreällä ”hukkalämmöllä”.

Kemi on ainoa suomalainen kunta, jolla on sekä ISO 14001:2015-ympäristösertifikaatti että ISO 45001:2018-työterveys- ja työturvallisuussertifikaatti. Vuodesta 2019 lähtien sertifiointeja on laajennettu kattamaan 19 kohdetta tai toimintoa, mukaan lukien päiväkodit, koulut ja kulttuurilaitokset. Tavoitteena on vuoden 2025-26 aikana laajentaa sertifiointi koskemaan koko kaupunkia. On syytä tiedostaa, että sertifikaatit edellyttävät jokavuotista ulkopuolisen auditoijan tekemään tarkastusta, jotta asetetut tavoitteet saavutetaan ja toiminta kehittyy suunnitellulla tavalla.

Vuonna 2017 Kemin kaupunginvaltuusto sitoutui yhtenä Suomen ensimmäisistä kaupungeista YK:n Agenda 2030 -kestävän kehityksen tavoitteisiin. Tavoitteena Agenda 2030 ohjelmassa on saavuttaa 17 asetettua tavoitetta vuoteen 2030 mennessä, huomioiden ympäristön, ihmisten, ihmisoikeuksien ja talouden näkökulmat.

Kemi liittyi Hinku-verkostoon vuonna 2020, tavoitteenaan vähentää kaupungin kasvihuonekaasupäästöjä 80 prosenttia vuosien 2007 ja 2030 välillä. Kaupunki on ollut mukana kunta-alan energiatehokkuussopimusjärjestelmässä vuodesta 2008, pyrkien 7,5 prosentin energiansäästöön vuosina 2017–2025. Kemi tullee olemaan yksi harvoista kaupungeista joka omilla aktiivisilla toimillaan saavuttaa yli 70 prosentin päästövähennyksen.

Kemi on edistänyt puurakentamista vuodesta 2016 lähtien arktisen puurakentamisen toimenpideohjelman avulla. Esimerkkejä tästä ovat hirsirakenteinen Pajarinrannan päiväkotit ja Sauvosaaren monitoimihalli Kemi Areena, jonka runko on massiiviliimapuuta ja ulkoseinät CLT:tä. Rakennukset tarjoavat erinomaiset puitteet ja toimivat samalla massiivisina hiilivarastoina. Molemmissa rakennuksissa hyödynnetään aurinkovoimaa. Kemi liittyi Fisun-verkostoon helmikuussa 2025 edistämään resurssiviisautta ja siirtymää kohti hiilineutraaliutta. Vuoteen 2023 mennessä kaupungin kasvihuonekaasupäästöt olivat vähentyneet 56 prosenttia verrattuna vuoteen 2007. Fisun-kunnat edistävät:

- Edullista ja puhdasta energiaa.
- Terveystta ja hyvinvointia.
- Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuuria.
- Kestävät kaupungit ja yhteisöt.

- Vastuullista kuluttamista.
- Ilmastotekoja.
- Maanpäällinen elämä
- Yhteistyö ja kumppanuus.

Kaupunki on pyrkinyt lisäämään paikallisten yritysten ympäristötietoisuutta ja niiden valmiuksia osallistua erilaisiin tarjouskilpailuihin "Yritysten vihreä ja kestävä Kemi" -hankkeella, jonka tavoitteena oli tukea paikallisia mikro-, pieniä ja keskisuuria yrityksiä vihreän siirtymän toteuttamisessa. Hanke tarjoaa yrityksille työkaluja ja resursseja kestävän kehityksen mukaisten käytäntöjen omaksumiseen.

Lisäksi Kemi on ottanut käyttöön "Vihreä teko" -tunnuksen, joka myönnetään erityisen ympäristöystävällisestä ja kestävän kehityksen mukaisesta toiminnasta. Tunnuksen avulla kaupunki kannustaa sekä omia toimintojaan että ulkopuolisia toimijoita kestävän kehityksen edistämiseen.

Kemin kaupungin omistama Digipoliksien Kiertotalouskeskus on Kemin teknologiakylässä toimiva keskus, joka keskittyy teollisen kiertotalouden edistämiseen. Sen tavoitteena on auttaa yrityksiä ja organisaatioita siirtymään kiertotalouden mukaiseen toimintaan, mikä edistää kestävä kehitystä ja luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Kiertotalouskeskus tarjoaa tietoa, asiantuntijapalveluita ja verkostoitumismahdollisuuksia kiertotalouden alalla. Se toimii yhteistyössä paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa kehittääkseen kestäviä ratkaisuja teollisuuden tarpeisiin.

TOIMIALAKOHTAISIA TOIMENPITEITÄ

KESKUSVIRASTO

ISO-sertifikaattien voimassaolo edellyttää vuosittaista ulkoista arviointia: toiminta todettu ISO 14001 ympäristöstandardin mukaiseksi vuodesta 2019 lähtien.

1. Monipuolinen ja laaja-alainen yhteistyö alueen eri toimijoiden kesken biodiversiteetin säilyttämiseksi ja parantamiseksi Kiikelin alueella: luonnon, teollisuuden ja asukkaiden hyvinvoiva yhteiselo, yhteistyösopimuksina: Metsä Group, Kemin kaupunki, Lappia, Villi Vyöhyke ry, Birdlife / Xenus, asukkaat ("cowboyt").
2. Asukkaiden osallistaminen (elin)ympäristöstä huolehtimiseen erilaisten kampanjoiden ja tempausten avulla: Miljoona roskapussia (Yle), Mahanpuruja muovista (Pidä Saaristo Siistinä), SiistiBiitsi (Pidä Saaristo Siistinä, Pidä Lappi Siistinä), Siivouspäivän kirppikset (jotka Kemissä jatkuvat läpi kesän), omat siivouskampanjat.
3. Kaupunkiviljelylaatikot asukkaille vuodesta 2023, 2025 suunnitelmissa viljelylaatikot myös Pajarinrannan päiväkodille.
4. Hankintojen kilpailutuksissa ekologisen kestävän kehityksen kriteerejä: Tarjoajan kuvattava ympäristöjärjestelmänsä. Kemi.fi:ssä ladattavissa siihen tarkoitukseen Ympäristökäsikirjapohja yritysten täytettäväksi ja

- käytettäväksi. Hankintaspesifejä kriteerejä esim. ajoneuvoluokat / -iät, energiatehokkuus ym.
5. Jäteasiat vieraskasvien poistamista varten, yhteistyö Pidä Lappi Siistinä ry:n kanssa. Yhteistyö Kontionkadun asukasyhdistyksen kanssa vieraskasvien poistotempauksessa.
 6. Viherkatto- ja kunttapihakokeilut Pajarinrannan päiväkodilla.
 7. Runsas ja monipuolinen viestintä (mediatiedotteet, facebook, instagram, tiktok, infotaulut, Kemiläinen, mainostolpat, UBC Bulletin, Lumiukon avulla myös vakavaa viestiä: Save Our Snowman, kampanjat, tempaukset, tapahtumat, kyselyt...).
 8. Vuosittaiset Vihreä teko -kunniamaininnat.
 9. Hinku-tilanne: Tavoite 80 %:n päästövähennys v. 2007-2030. Toteuma 2007-23 (2023 ennuste) n.60 %.
 10. Hyvikkibanaanien jakelu esim. kouluille, yhteistyössä SPR:n kanssa. Hyvikki-sana lisätty Kotimaisten kielten keskuksen uudissanatietokantaan Vihreän Kemin ehdotuksesta vuonna 2021.
 11. Kestävän kehityksen päällikkö toimii jäsenenä mm. Kuntaliiton Vihreän siirtymän EU-ennakkovaikuttaminen -työryhmässä, Lapin ilmasto- ja energiastrategia -hankkeen ohjausryhmän varajäsenenä ja Ilmastonmuutoksen hillintä -työryhmän jäsenenä.

HYVINVOINTITOIMIALA

12. olemassa oleviin työpöytiin on asennettu hissi, eli välttyttiin uusien hankinnasta
13. Pajarinrannan päiväkodin kalusteiden kilpailutuksessa huomioitiin kriteereissä Vihreän Kemin linjaukset
14. poistuvaa tavaraa huutokaupataan tai annetaan hyväntekeväisyyteen
15. suljettavien yksiköiden kalusteet ja tarvikkeet siirretään muihin yksiihin huomioiden mahdolliset haittapitoisuudet
16. puurakentamisen lisääminen, Pajarinrannan päiväkotikemi-Areena
17. ylimääräistä toimisto yms tavaroista ilmoitetaan intrassa
18. ISO-standardin mukainen lajittelu yksiköissä
19. uusia välineitä, tavaroita, kalusteita jms ei hankita ,jos tiedetään jostain yksiköstä vapautuvan em.
20. Koulujen kestävän kehityksen koordinaattori ja Eko-oppilaskuntatoiminta
21. Tulostimien vähentäminen / paperin vähentäminen
22. kirjojen muovittaminen kirjastolla sekä kouluilla
23. Koulukirjojen kierrätys
24. Välinelainaamo, kierrätyspisteet (palapeli, lankojen)
25. Työsuhteiden hankintaetu
26. Kaupungin sähköautojen käyttö
27. Koulujen ympäristövuosikello
28. Kiertotalouden oppimiskokonaisuus 9 luokan oppilaille yhteistyössä digipoloksen kanssa
29. Koulujen kestävän kehityksen tiimit
30. Uimahallilla ei käytössä kertakäyttö peflettejä
31. Vältetään ruokahävikkiä sekä kouluilla että päiväkodeilla
32. Teknisten laitteiden kierrätys esim. Valtuutettujen tabletit vakaan
33. Asiakirjojen sähköinen allekirjoitus

YMPÄRISTÖTOIMIALA

34. sähköautojen hankinta
35. hybridautojen hankinta
36. puurakentaminen: Pajarinrannan päiväkotit, monitoimihalli ja Sauvosaaren kentän CLT-katsomo
37. aurinkopaneelien hankinta kiinteistörakentamisen yhteydessä
38. biotuotetehtaan vierialueiden infrarakentaminen
39. hulevesiverkoston rakentaminen vuosittain
40. kevyen liikenteen väylien peruskorjaus vuosittain
41. patikka- ja kuntoreittien rakentaminen (viimeinen valmistui joulukuussa 2024 Länkimaahan)
42. esteettömyyden parantaminen Sauvosaaren alueella vuodesta 2012 alkaen
43. kukkaniittyhankkeet (Pajari, Hahtisaari) viimeisen viiden vuoden aikana
44. keskustan puistokäytävien kävelymahdollisuuksien ja valaistutuksen parantaminen
45. nopeusrajoituksen alentaminen keskusta-alueella 30 km/h:ssa
46. katuvalaistuksen muuttaminen energiaa säästäviin ratkaisuihin: 6500 valaisinta, joista noin 5 500 kappaletta on vaihdettu, älyvalot Ajoksen kuntoradalla.
47. kiinteistöjen valaistuksien muuttaminen energiaa säästäviin ratkaisuihin
48. metsäsuunnitelma vuoteen 2032
49. energiatehokkuussopimuksen (KETS) mukaisia toimenpiteitä vuosittain
50. joukkoliikenteen palvelutarjonnan laajentaminen asiointiliikenteeseen vuodesta 2023 alkaen ja joukkoliikenteen houkuttelevuuden kampanjat (1-5 kpl) vuosittain.
51. asiakirjojen sähköinen allekirjoitus
52. lautakunnan jäsenien tablettien käyttö paperiasiakirjojen sijaan
53. paperin merkittävä vähentäminen / oheistulostimien poisto
54. liittyminen FISU-verkostoon
55. ISO-standardin mukainen lajittelu tulosyksiköissä
56. Peurasaaren varikkoalueen investointi ja tavaroiden myyminen huutokaupassa (kymmeniä myyntejä vuodessa)
57. toimintojen tiivistäminen koko kaupungin tasolla
58. rakennusten myynti ja purkaminen tilasuunnitelman pohjalta
59. resurssiviisauden tiekarttasuunnitelma on aloitettu keväällä 2025
60. Rautatieaseman vihersuunnitelma valmistui alkuvuodesta 2025 ja toteutus alkaa kesällä 2025

ELINVOIMATOIMIALA

Lautakuntatyöskentely

61. Lautakuntatyöskentelyssä tabletit käytössä, sähköiset allekirjoitukset ym.
62. Kokoukset toteutetaan hybridimallilla.

Elinkeinopalvelut

63. Ulkopuoliselta rahoittajalta haettavissa hankkeissa huomioidaan kaupunkistrategian mukaisuus sekä esim. EU-

- hankkeissa kestävä kehitys, vähähiilisyys/hiilineutraalius osana ohjelma-asiakirjoja ja hakukriteerejä.
64. Toteutettu hankkeita liittyen mm. kaupunkiviljelyyn ja hävikkiruoan hyödyntämiseen.
65. Hankkeissa tehty selvityksiä esim. potentiaaliin teollisen mittaluokan aurinkovoimala-alueisiin.
66. Siirtolapuutarhayhdistyksen perustaminen aloitettu hankkeessa.
67. Kaupunkivillarit ovat olleet useamman vuoden kesällä matkailijoiden ja paikallisten käytössä: yritykset vuokraavat Villareita, Meriva huolehtii polkupyörien huollosta ym.
68. Kaupunkivillarien pyörät ovat kierrätyspyöriä, ei uusina hankittuja.
69. Markkinointitoimenpiteissä huomioitu vihreä Kemi toimintatapa ja ISO-sertifioinnit, viestinnän kohdennus riippuu kohderyhmästä.
70. Elinkeinopäälikkö nimetty Meri-Lapin edustajaksi Lapin liiton vihreän siirtymän jaostoon.
71. Hyödynnetään etäpalavereita ja kaupungin sähköautoa. Työllisyyspalvelut
72. Laaja hanketoiminta, samat huomiot kuin elinkeinopalveluissa.
73. Työmatkoja ajetaan mahdollisuuksien mukaan sähköautoilla.
74. Teams-kokoukset ja koulutukset päivittäistä toimintaa.
75. Pointti kalustettu kierrätyshuonekaluilla.
76. Ostopalvelusopimus Merivan kanssa: asiakkaiden osaamisen kehittäminen kiertotalouteen.
77. Meriva sr on vuonna 1999 perustettu sosiaalipalvelujen tuottaja Meri-Lapissa, jolle on myönnetty yhteiskunnallinen yritys -merkki.
78. Meriva edistää yhteiskunnallisten ja ekologisten tavoitteiden toteuttamista.
79. Säätiön työ- ja oppimisympäristöjen poikkileikkaava teema on kestävä kehitys ja kiertotalous.
80. Säätiössä tehdään laajasti eri materiaalien käsittely- ja lajittelutehtäviä tuotteiden elinkaarten pidentämiseksi ja ympäristökuormituksen vähentämiseksi.
81. Jokainen suorittaa osana työllistämiskaksos Kestävän kehityksen verkkokurssin.

Kivalo-opisto

82. Kierrätyskalusteet käytössä aina, kun mahdollista.
83. Teams-kokoukset ja sähköiset toimistoratkaisut käytössä.
84. Lankojen kierrätys.
85. Kierrätysmateriaalien käyttö kursseilla.

Maankäyttö ja kaupunkisuunnittelu

86. Kunta Helmi -hanke:
Kunta Helmi 3: Kemin merelliset ranta-alueet, ennallistaminen, Kiikelin ja Kalkkinokan rannat ja niityt.
- Kahlaajien ja muiden pesimälinnustojen reviirien kunnostus.
 - Hankkeen kesto: 1.1.2023 – 31.12.2024.
 - Aiemmin: Kivilonka, Ajos.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Matti Ruotsalainen

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee selvityksen tietoon saatetuksi ja esittää sen edelleen valtuustolle tiedoksi vastauksena valtuutettu Tuula Mäkisen aloitteeseen.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.